

Vs3BP_AA4 Arteterapeutický ateliér 4
Vib013 Speciální výtvarná výchova 1
13. Multikulturní pojetí výtvarné výchovy

Mgr. et Mgr. Bc. Lucie Hájková

Multikulturalismus/multikulturalita

= myšlenkový a politický směr (kulturní ideologie), který zastává stanovisko, že v jednom demokratickém státě mohou společně žít nejen jednotlivci, ale i skupiny s různou kulturou, a zdůrazňuje prospěšnost kulturní rozmanitosti pro společnost a stát. Je živý v zemích, jejichž obyvatelé pocházejí z rozdílného kulturního prostředí, a v některých z nich se uplatňuje i jako konkrétní politika státu. Cílem je politicky sjednotit všechny občany bez ohledu na jejich původ, etnicitu či přesvědčení, a to tak, že si pokud možno zachovají své kulturní odlišnosti. (Zdroj: Wikipedia)

-> v jednom demokratickém státě mohou žít různí jednotlivci i skupiny

-> kulturní rozmanitost je vnímána jako prospěšná všem

-> politická rovnost pro všechny

-> zachování kulturní odlišnosti

(Zdroj: Wikipedia)

- pluralistický multikulturalismus – důležitost komunity pro jedince, nutná znalost VŠECH sociokulturních komunit (multikulturní gramotnost), minorit i majority, problém segregace minorit (Francie)
- liberální multikulturalismus – rovnost a svoboda v neutrální společnosti, kulturní odlišnosti jako soukromá záležitost, integrační model (Švýcarsko)
- kritický multikulturalismus – zaměřen na rovné příležitosti pro všechny (vzdělání, rozdělování zdrojů), zaměřen i na jinou než kulturní odlišnost: sexismus, třídní rozdělení společnosti, původní kultura ale zůstává v popředí (Velká Británie)

(Zdroj: Wikipedia)

Modely integrace

- Asimilace: přizpůsobení se menšiny většině
- „Melting pot“ (tavící tyglík): menšina splývá s většinou, ale obohatí ji o nové prvky
- Kulturní pluralismus: menšina si zachová svou odlišnost a soudružnost, funkčně ale splývá s většinou (ekonomicky, politicky)

-> multikulturalismus

-> tolerance, dialog, spolupráce

Kulturní pluralismus (pluralita)

„Kulturní pluralita je teoretický princip, podle něhož se uznává, že jednotlivá společenství (národy, etnika, kmeny, rasy, náboženské skupiny) mají své specifické kultury, které je nutno považovat za zcela rovnocenné. Proto je třeba tolerovat způsob života cizích společenství a respektovat existenci odlišných hodnot a norem. Není tedy oprávněné považovat kulturu určitého společenství za primitivních či barbarskou jen proto, že neodpovídá např. kultuře ekonomicky vyspělých evropských národů.“

(Zdroj: Balvín, 2012)

-> tolerance

- > etnocentrismus
- > snaha vypořádat se se skutečností, že se kultury stýkají a mísí
- > zkoumání podmínek soužití, pracovat s riziky i výhodami
- > pozitivní pohled na rozmanitost

Etnocentrismus

= názor, že kultura vlastní skupiny, je nadřazena kultuře jiných skupin.[1] Toto přesvědčení může být vědomé i nevědomé, a často bývá spojováno s tendencí neuvědomovat si předpojatost v tom obsaženou. [2] Etnocentrický postoj zahrnuje vnímání hodnot a norem vlastní skupiny jako jediných správných, užitečných a pravdivých. Vlastní sociální skupina je standardem, kterým jsou poměřovány ostatní skupiny a životní situace. Způsob života jiných skupin je chápán jako odchylka od optimálního stavu. Pravé kvality jiných kultur tudíž nejsou brány v potaz.

(Zdroj: Wikipedia)

- > nadřazenost ostatním skupinám
- > neuvědomělost postoje
- > patent na pravdu
- > standard normy
- > sebestřednost, neobjektivnost

(1) JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Praha: Portál, 2001. S. 76.

(2) TESAŘ, Filip. *Etnické konflikty*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. [ISBN 978-80-7367-097-9](#). S. 68-69, 71-72.

Etnikum, etnicita

- Etnikum: skupina sdílející stejnou etnicitu
- Etnicita: „souhrn kulturních, rasových, jazykových a teritoriálních faktorů, historických osudů a představ o společném původu, formujících etnické vědomí člověka, etnickou identitu.“ (Průcha, 2006)
-

-> etnická příslušnost x národnost?

Národnostní menšina

- „(1) Národnostní menšina je společenství občanů České republiky žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky vytvořilo.
- (2) Příslušníkem národnostní menšiny je občan České republiky, který se hlásí k jiné než české národnosti a projevuje přání být považován za příslušníka národnostní menšiny spolu s dalšími, kteří se hlásí ke stejné národnosti“. (Zákon č. 273/2001 Sb., § 2).
- práva cizinců zajišťují samostatné právní předpisy

Xenofobie -> rasismus -> rasová diskriminace a násilí

- Xenofobie – strach z cizího, neznámého
- rasa? (antropologie)
- rasismus – předpoklad fyzické a psychické nerovnosti na základě rozlišování lidských ras
- rasová diskriminace
- rasové násilí
- agrese, útisk, vykořisťování, genocida...

Náboženství

- světová náboženství: křesťanství 33 % světové populace, islám 20 %, hinduismus 13 %, čínská národní náboženství 6,3 % a buddhismus 5,9 %

Ateisté a lidé bez náboženství tvoří asi 14 % populace světa, domorodá kmenová náboženství vyznává 4 % lidstva (Keene, 2003)

- specifika jednotlivých náboženství v komunikaci
- specifika ve výtvarné tvorbě

Multikulturní výchova

- jedno z průřezových témat
- globalizace
- vedení k toleranci, respektu, porozumění, spolupráci...
- zaměření na děti, nicméně i součást andragogiky
- <https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=4021>
- <https://rvp.cz/vyhledavani?q=multikulturn%C3%AD%20v%C3%BDchova&s.x=0&s.y=0>

Cílové skupiny?

- Cizinci
- Uprchlíci, emigranti, migranti?
- Národnostní menšiny
- Etnické menšiny
- VĚTŠINOVÁ SPOLEČNOST

Uprchlíci

= osoby nacházející se mimo svou vlast z důvodu obavy z pronásledování, konfliktu, násilí...

- UNHCR (The UN Refugee Agency), OSN, 1950, po II. WW
- azylová procedura (přijímací středisko -> pobytové středisko)
- skupiny vyžadující zvláštní pozornost a přístup (děti, samotné ženy, senioři, zdravotně postižení, drogově závislí, oběti válečných zločinů)
- psychosociální aspekty uprchlictví (Landová in Kamenický, 2013)
- vzdělávání

Výtvarná práce s příslušníky státních či etnických menšin a cizinci

- respekt ke kulturním odlišnostem
- pozor na traumatická témata
- citlivý přístup k problematickým tématům

- práce s jazykovou bariérou
- pozitivní přístup k odlišnosti
- motivace, sebepojetí, socializace, komunikace, aktivizace, edukace
- témata: Česká republika, jazyk – komunikace, mytologie, jídlo...

Doporučená literatura a zdroje:

- <https://cs.wikipedia.org/wiki/Etnocentrismus>
- <https://cs.wikipedia.org/wiki/Multikulturalismus>
- Velký sociologický slovník. I, A-O. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-311-3.
- Velký sociologický slovník. II, P-Ž. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-310-5.
- KAMENICKÝ, Petr. *Uprchlíci: [Creative help - tvůrčí dílny s uprchlíky]*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6616-8.
- SARTORI, Giovanni. *Pluralismus, multikulturalismus a přistěhovalci: esej o multietnické společnosti*. 2. vyd. v českém jazyce. Praha: Dokořán, 2011. PNK. ISBN 978-80-7363-380-6.
- PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova: Příručka (nejen)pro učitele*. Praha: TRITON, 2006. 29 – 30 s., 78 s. ISBN 80-7254-866-2.
- BALVÍN, Jaroslav. *Pedagogika, andragogika a multikulturalita*. Praha: Hnutí R v nakl. Radix, 2012. ISBN 978-80-86798-07-3.
- KEENE, Michael. *Světová náboženství*. [s.l.]: Euromedia group, k.s., 2003. ISBN 80-242-0983-7.